

ПОРІВНЯННЯ КЛІНІЧНОЇ КАРТИНИ ГРИПУ А Н1N1 pd CALIFORNIA 2009 СЕЗОНУ ЛИСТОПАД–ГРУДЕНЬ 2009 РОКУ ТА СІЧЕНЬ–ЛЮТИЙ 2016 РОКУ

**О.В. Виговська, С.О. Крамарьов, Є.В. Басенко,
М-А.І. Швецова, І.Ю. Ковалюх**

Резюме. Було проведено порівняльну оцінку особливостей клінічного перебігу грипу А Н1N1 pd California у дітей сезону 2009 року та 2016 року та виявлено, що відсутні суттєві відмінності.

Ключові слова: грип А, пандемічний штам, сезон 2009, сезон 2016, діти, клініка

Вперше новий штам вірусу грипу А Н1N1 було виявлено в середині квітня 2009 року у Мексиці. З того часу розповсюдження цього штаму вірусу набуло пандемічного характеру. Вірус грипу А Н1N1 pd California 2009 відповідно до даних МОЗ України з початку епідемічного сезону (2015–2016 рр.) був зареєстрований більш ніж у 3,2 млн хворих на грип та ГРВІ, серед яких діти віком до 17 років становлять 62,8%. Захворюваність в епідсезон 2015–2016 рр. майже вдвічі перевищує минулорічні показники за період листопад–грудень 2009 року [1, 2, 3, 4].

Мета дослідження: порівняти особливості клінічної картини грипу А Н1N1 pd California 2009 сезону листопад–грудень 2009 року та січень–лютий 2016 року серед дітей, що знаходились на стаціонарному лікуванні у Київській міській дитячій клінічній інфекційній лікарні (КМДКІЛ).

Матеріали та методи

Під спостереженням перебувало 135 хворих на грип за період листопад–грудень 2009 року, які проходили стаціонарне лікування в КМДКІЛ. За період січень–лютий 2016 – під спостереженням перебувало 47 дітей хворих на грип. Діагноз грипу встановлюється на підставі клініко-епідеміологічних даних та лабораторних методів дослідження: імунохроматографічного аналізу (ІХА) та полімеразної ланцюгової реакції (PCR) носогорлового змиву.

Результати дослідження та їх обговорення

Під час дослідження за період листопад–грудень 2009 року під наглядом перебувало 135 хворих на грип. Серед цих пацієнтів у 54 діагноз було підтверджено методом RT-PCR. У 52 хворих (96,3%) виявлений вірус грипу А Н1N1 pd California 2009, у 2 (3,7%) – вірус грипу В. У 81 дитячий діагноз вірогідного грипу був встановлений на підставі клініко-

епідеміологічних даних. За період січень–лютий 2016 року досліджено 47 хворих на грип. Серед цих пацієнтів у 30 (64,0%) діагноз грипу А було підтверджено методом ІХА експрес-аналізу. У 2 (4,2%) був виявлений вірус грипу А H1N1 pd California 2009 методом PCR. У 15 дітей діагноз грипу був встановлений на підставі клініко-епідеміологічних даних. Порівняльну характеристику хворих з підтвердженим грипом за віком та статтю наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

**Порівняльна характеристика вікової та статевій структури
у хворих на грип А H1N1 pd California 2009**

Стать	Листопад–грудень 2009 р.		Січень–лютий 2016 р.	
	п	%	п	%
Хлопчики	27	51,9	28	59,6
Дівчата	25	48,1	19	40,4
Всього:	52	100,0	47	100,0
Вік, роки	Листопад–грудень 2009 р.		Січень–лютий 2016 р.	
	п	%	п	%
<3-х років	3	5,8	9	19,2
3–6 років	6	11,5	16	34
6–9 років	13	25,0	10	21,3
9–12 років	30	57,7	8	17
12–18 років	0	0,0	4	8,5
Всього:	52	100,0	47	100,0

У структурі хворих за період листопад–грудень 2009 року було незначне переважання хлопчиків (51,9%). Більшість госпіталізованих хворих були діти шкільного віку (57,7%). Діти перших 3-х років життя склали всього 17,3%. За період січень–лютий 2016 року – у структурі хворих було також незначне переважання хлопчиків (59,6%). Вік хворих коливався від 5 місяців до 17 років. Більшість хворих були діти віком 6–9 років (21,3%), діти перших 3-х років життя склали 19,2%. Серед госпіталізованих дітей переважали форми середньої тяжкості, що склали 90,4% за період листопад–грудень 2009 року та 90,0% за період січень–лютий 2016 року, лише у 9,6% хворих сезону 2009 року було діагностовано тяжкий перебіг хвороби, що суттєво не відрізняється від показника 2016 року, який склав 10,0%. У таблиці 2 представлена порівняльна характеристика стану тяжкості хворих на момент госпіталізації.

Госпіталізація хворих відбувалась у строки від 1 до 6 діб від початку захворювання. Ускладнений перебіг захворювання на грип сезону листопад–грудень 2009 р. спостерігався у 9,6% хворих, серед яких: пневмонія – 7,7%, токсична міокардіодистрофія – 5,8%, кардит – 1,9%. Ускладнений перебіг захворювання на грип сезону січень–лютий 2016 р. спостерігався у 12,7%

хворих, серед яких: пневмонія – 4,2%, енцефалічна реакція, судомний варіант – 4,2%, синдром цитолізу – 2,1%, синдром менінгізму – 2,1%.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика тяжкості стану у хворих на грип А H1N1 pd California 2009 на момент госпіталізації

Тяжкість стану на момент госпіталізації	Листопад–грудень 2009 р.		Січень–лютий 2016 р.	
	п	%	п	%
Легка	0	0,0	0	0,0
Середньотяжка	47	90,4	46	90,0
Тяжка	5	9,6	1	10,0

Серед обстежених пацієнтів за період січень–лютий року у 12 (25,5%) був обтяжений преморбідний фон, в протигагу цьому за період листопад–грудень 2009 року під час дослідження не було виявлено фонової патології у хворих на грип А H1N1 pd California 2009. Переважаючим преморбідним фоном були розлади ЦНС. У 16,7% (2 хворих) з парезом нижніх кінцівок та шийним міозитом були виявлені ускладнення – гострий обструктивний бронхіт та лакунарний тонзиліт.

Клінічна симптоматика дітей, хворих на грип А H1N1 pd California 2009 сезону листопад–грудень 2009 року представлена такими симптомами: лихоманка, гіперемія слизової ротоглотки – 100,0%, кашель – 73,1 %, загальна слабкість, кволість – у 69,2%, головний біль – 44,2%, закладеність носа – 40,4%, біль у горлі – 38,4%, міалгії – 25,0%. При аускультатії у більшості хворих (90,4%) вислуховувалось жорстке дихання, 5,8% – везикулярне дихання. Переважаючими симптомами хворих на грип А H1N1 pd California 2009 сезону січень–лютий 2016 року були: лихоманка – 100,0%, гіперемія слизової ротоглотки – 95,7%, кашель – 76,7%, загальна слабкість – 74,5%, закладеність носа – 40,4%, ринорея – 31,9%, головний біль – 29,8%. При аускультатії у більшості хворих (87,2%) вислуховувалось везикулярне дихання, 57,4% – жорстке дихання.

За період досліджень хворих на грип А сезону листопад–грудень 2009 року спостерігається: фебрилітет у 25 хворих (48,1%), гіпертермічний синдром – 27 хворих (51,9%). Ці показники дещо відрізняються від аналогічних за період січень–лютий 2016 року, а саме: фебрилітет був у 37 хворих (78,7%), а гіпертермічний синдром – у 20 хворих (21,3%). Порівнюючи інтоксикаційний синдром у хворих на грип А H1N1 pd California 2009 сезонів листопад–грудень 2009 року та січень–лютий 2016 року можна помітити, що клінічна картина хворих з інтоксикаційним

синдромом за період 2009 року наступна: загальна слабкість – у 36 хворих (69,2%) та головний біль – у 23 (44,2%) , що суттєво не відрізняється від аналогічних показників 2016 року – загальна слабкість – у 35 хворих (74,5%) та головний біль – у 14 хворих (29,8%). Порівнюючи катаральний синдром у хворих на грип А Н1N1 pd California 2009 сезонів листопад-грудень 2009 року та січень–лютий 2016 року, який проявлявся такими симптомами: кашлем – у 38 хворих (73,1%) та у 38 хворих (76,7%), гіперемією слизової – у 52 хворих (100,0%) та у 45 хворих (96,0%), закладеністю носа – у 21 хворих (40,4%) та у 19 хворих (40,4%), ринореєю – у 11 хворих (21,2%) та у 15 хворих (31,9%) спостерігаємо майже ідентичну картину симптоматики у групах порівняння. За період листопад–грудень 2009 року під час дослідження виявлено 25 хворих із лімфаденопатією (48,1%), 6 хворих із болем у животі (11,5%) та 4 хворих із діареєю (7,7%), за період січень–лютий 2016 року – 9 хворих із лімфаденопатією (19,2%), 1 хворий із болем у животі (2,1%) та 5 хворих із діареєю (10,6%).

Усі хворі з вірогідним та підтвердженим діагнозом грипу з першого дня надходження до стаціонару діти отримували озельтамівір у вікових дозах згідно діючого протоколу: діти старші 1 року та ≤ 15 кг – по 30 мг 2 рази на добу; 15-23 кг – по 45 мг 2 рази на добу, 23-40кг – по 60 мг 2 рази на добу, >40 кг – 75 мг 2 рази на добу) протягом 5 днів. Лікування хворих препаратом озельтамівір було ефективним, ускладнення та побічні реакції не спостерігались.

У випадках приєднання вторинної інфекції призначалась антибактеріальна терапія.

Проведений нами порівняльний аналіз клінічної характеристики грипу А Н1N1 pd California 2009 сезону січень–лютий 2016 року не виявив суттєвих відмінностей щодо грипу сезону листопад–грудень 2009 року у обстежених нами дітей.

Ми не спостерігали серед досліджуваної групи значного превалювання гастроінтестинальних симптомів, яке засвідчується в деяких публікаціях [5, 6]. В багатьох опублікованих даних засвідчується, що серед дитячого населення в більшості випадків захворювання на грип А Н1N1 pd California 2009 перебігає в легкій чи середньотяжкій формі [5, 6, 7], що повністю співпадає із нашим дослідженням.

Висновки

1. Проведений порівняльний аналіз клінічної характеристики грипу А Н1N1 pd California 2009 сезону січень–лютий 2016 року не виявив суттєвих відмінностей щодо грипу сезону листопад–грудень 2009 року.

2. Клінічна симптоматика захворювання, спричиненого вірусом грипу А Н1N1 pd California 2009, в сезоні 2016 року подібна до сезонного грипу А.

3. У більшості хворих дитячого віку захворювання перебігає у середньотяжкій формі, та має неускладнений перебіг.

4. При грипі А H1N1 pd California 2009 відсутні індикаторні клінічні симптоми, які мають прогностичне значення у перебігу захворювання.

Література

1. Дані Центру грипу та ГРВІ ДЗ "Український центр контролю та моніторингу захворювань МОЗ України". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>. – Назва з екрану.

2. CDC. Swine Influenza (Flu). Centers for Disease Control and Prevention. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cdc.gov/h1n1flu>. – Назва з екрану.

3. Pandemic (H1N1) 2009 - update 88. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.who.int/csr/don/2010_02_19/en/index.html. – Назва з екрану.

4. CDC. CDC Estimates of 2009 H1N1 Influenza Cases, Hospitalizations and Deaths in the United States, April – October 17, 2009. Centers for Disease Control and Prevention. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cdc.gov/h1n1flu/estimates_2009_h1n1.htm. – Назва з екрану.

5. Epidemiological and clinical characteristics of influenza A(H1N1) infection in children: The first 45 cases in Cyprus, June – August 2009 / M. Koliou [et al.] // Euro Surveill. – 2009. – № 14, Vol. 33. – P. 19312.

6. Clinical Features of the Initial Cases of 2009 Pandemic Influenza A (H1N1) Virus Infection in China / Bin Cao [et al.] // N. Engl. J Med. – 2009. – № 361. – P. 2507-17.

7. Estimates of Reed C, the prevalence of pandemic (H1N1) 2009, United States, April-July, 2009 / F.J. Angulo [et al.] // Emerg. Infect. Dis. – 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cdc.gov/eid/content/15/12/pdfs/09-1413.pdf>. – Назва з екрану.

СРАВНЕНИЕ КЛИНИЧЕСКОЙ КАРТИНЫ ГРИППА А H1N1 pd CALIFORNIA 2009 СЕЗОНА НОЯБРЬ–ДЕКАБРЬ 2009 ГОДА И ЯНВАРЬ–ФЕВРАЛЬ 2016 ГОДА

О.В. Выговская, С.А. Крамарев, Е.В. Басенко, М-А.И. Швецова, И.Ю. Ковалюх

Резюме. Была проведена сравнительная оценка особенностей клинического течения гриппа А H1N1 pd California у детей сезона 2009 и 2016 годов и выявлено, что отсутствуют существенные различия.

Ключевые слова: грипп А, пандемический штамм, сезон 2009, сезон 2016 дети, клиника

COMPARISON OF THE CLINICAL PICTURE OF INFLUENZA A H1N1 pd CALIFORNIA 2009 SEASON NOVEMBER – DECEMBER 2009 AND JANUARY – FEBRUARY 2016

O.V. Vygovskaya, S.A. Kramarev, E.V. Basenko, M-AI. Shvetsova, I.Y. Kovalyuh

Summary. There was a comparative evaluation of the features of the clinical course of influenza A H1N1 pd California children of the 2009 season and 2016 and found that there are no significant differences.

Key words: influenza A, pandemic strain, the 2009 season, 2016 season, children, clinic